

'Radicale empathie'

26/02/19 om 21:00 - Bijgewerkt om 09:45
Uit **Knack** van 27/02/19

'Een samenleving moet in het reine zijn met haar verleden.' © Tom Verbruggen

Chokri Ben Chikha haalt het stuk naar NTGent dat hij vorig najaar in Barcelona regisseerde: *AMNE(I)S(T)IA: Say Sorry*. Het behandelt de erfenis van het Franco-regime - en belooft het publiek allesbehalve ongemoeid te laten.

Eind mei 2018 vluchtte de Catalaanse rapper Valtònyc naar Brussel. Hij was in Spanje veroordeeld omdat hij de koning had beledigd. Hij was het die u inspireerde om rond vrije meningsuiting en politieke gevangenschap te werken.

chokri Ben Chikha: Dat klopt. We hopen dat hij zal deelnemen aan het debat dat plaatsvindt vlak voor de opvoering van het stuk in Gent. Het zal gaan over kunst en nationalisme, en ook Vlaams Parlement-voorzitter Jan Peumans (N-VA) en stemmen uit de culturele sector zullen erbij zijn.

U hebt *AMNE(I)S(T)IA* gemaakt op vraag van tien alumni van het Institut del Teatre in Barcelona. Hoe zijn zij bij u terechtgekomen?

Ben Chikha: Ze kenden mijn gezelschap Action Zoo Humain en onze productie *Amnes(t)ie*, een talkshow waarin acteurs de getraumatiseerde familieleden van SS- en IS-strijders vertolken. Dat format wilden ze gebruiken om Spanjaarden aan het woord te laten over de erfenis van het fascistische bewind dat dictator Francisco Franco tussen 1939 en 1975 voerde. Tijdens de repetities hebben we veel documentaires bekeken, onder meer een ontluisterende docu over hoe baby's onder Franco's bewind gekidnapt en verkocht werden omdat hun biologische ouders 'slechte republikeinen' waren.

Maar een geschiedenisles wordt het niet. Of toch?

Ben Chikha: Nee. *AMNE(I)S(T)IA* is een tragikomedie waarin iedereen ervan langs krijgt: nationalist, fascist, republikein, hun familie. De performers zijn late twintigers. Zij verwelkomen het publiek in hun studentenkamer vol vlaggen. Ze maken er YouTube-clips waarin ze vrijuit praten over, bijvoorbeeld, nationalisme en het lot van politieke gevangenen. Dat Spanje zelfs nu nog politieke gevangenen heeft, is onthutsend. En dat daar in Europa geen haan naar kraait, is even erg. We leggen ook het verband tussen het jarenlange stilzwijgende goedkeuren van het fascisme in Spanje en de huidige heropflakking ervan.

En u legt de link met België.

Ben Chikha: Ja, via Léon Degrelle, een van de kopstukken van het fascisme in ons land. Hij werd in 1945 ter dood veroordeeld maar vluchtte naar Spanje, waar hij een succesvol vastgoedmakelaar werd. Het is dus niet uitgesloten dat Vlamingen die tijdens de Tweede Wereldoorlog tegen de fascistische vochten later een flatje hebben gekocht van een fascist.

Met de hulp van het publiek zullen we Degrelles kleinkinderen opvoeren, en ook zijn helden uit de spirituele organisatie Opus Dei. Zo kunnen de toeschouwers het trauma doorvoelen dat die mensen met zich meedragen. Wat hen overkomen is, wordt door de samenleving doodgezwegen: zo kweek je trauma's.

In België zien we twee dingen eindelijk in. Eén: het was een slecht idee om de waarheid over ons koloniale verleden te verzwijgen. Twee: daarover je excuses uitspreken is een stap naar een minder racistische samenleving. Die 'we zwijgen erover'-tactiek wordt wél nog toegepast als het over families van IS-strijders, collaborateurs of - in Spanje - families met een fascistisch verleden gaat. In die families blijft het trauma gisten. En in de samenleving blijft de radicale ideologie sluimeren.

Waarom rukt in Spanje het fascisme weer op? Deels omdat de overheid zich er nooit verontschuldigd heeft voor wat er vroeger gebeurd is. Een samenleving heeft pas een toekomst als ze in het reine is met haar verleden. Daarom dagen wij ons publiek uit om radicale empathie op te brengen met elk aspect daarvan.

AMNE(I)S(T)IA: Say Sorry van Action Zoo Humain is op 8 maart 2019 te zien in Arca te Gent. Op 6 en 7 maart 2019 speelt de voorstelling in Rotterdam. Info: www.actionzoohumain.be.